

SOSYO-POLİTİK PARAMETRELER AÇISINDAN VAN'DAKİ SİYASAL TEMSİL ANLAYIŞI: İL MERKEZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin BAL
Yrd. Doç. Dr. Selahaddin BAKAN
Arş. Gör. Yunus KOÇ

ÖZET

Biri ya da birilerinin yerine karar verme, eylemde bulunma şeklinde tanımlanabilen siyasal temsil kavramının, birden çok anlamı vardır. Bu anlam kargaşası ise tarihsel süreçte siyasal temsilin farklı evrelerden geçmesinden kaynaklanmaktadır.

Nitekim aydınlanma öncesi dönemde mutlak olan dindi. Haliyle siyasal temsil, din eksenli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktaydı. Aydınlanma döneminde ise mutlak olanı belirleyen “din”in yerini “evrensel akıl” aldı. Aydınlanma sonrası döneme gelindiğinde, artık mutlak doğrunun olmadığı, her şeyin izafi olduğu bir anlayış hâkim olmaya başladı. Artık temsil kavramını evrensel akıl bireye göstermiyor aksine birey zihin dünyasında sorgulayarak bu kavramı şekillendirmeye başlıyordu.

Türkiye için temsil algısındaki değişim, Cumhuriyet’in kuruluşu ile başladı. Bu Cumhuriyet batı modernleşmesinin temel parametreleri üzerine yoğunlaştı. Evrensel akıl (merkez akıl) bireyin nasıl ya da ne konuşacağını, giyineceğini, inanacağını, yazacağını, yaşayacağını, düşüneceğini belirleme yetkisinin kendinde olduğunu iddia ediyordu. Bu argümanın Özal’la çatladığı ve AK Parti hareketiyle yavaş yavaş kutsal olanın, dokunulmaz denilenin sorgulanmaya başlamasıyla, kırıldığı görülmektedir. Yani siyasal temsilin ne ya da nasıl olduğunu belirleyen evrensel akıl yok olmuş, artık siyasal temsil birey yorumuyla şekillenmeye başlamıştır.

Bu çalışmada, bireyin siyasal kavramları şekillendirdiği, tanımladığı, merkeze bu tanımlamayla yön verdiği bir dönemde, Van halkı için siyasal temsilin ne ifade ettiği, nasıl olması gerektiği, temsilcilerin kime ve neye karşı sorumlu oldukları gibi konular, araştırma kapsamının izin verdiği ölçüde tetkik edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Siyasal Temsil, Demokrasi, Egemenlik, İktidar, Sözleşme, Van.

* Bu makale, İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde 2010-2012 yılları arasında “Sosyo-Politik Parametreler Açısından Van’daki Siyasal Temsil Anlayışı: İl Merkezi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı Yüksek Lisans çalışmasının kısaltılmış halidir.

GİRİŞ

Özellikle siyaset biliminin alanına giren kavramların (demokrasi, temsil, adalet, eşitlik, özgürlük, azınlık vb.) birçoğu, Gallie'nin (Gallie, 1955, ss. 167-198) "esasen tartışmalı" dediği kavramlar taifesindedir ve böyle oldukları için de anlamları ve tanımları üzerinde bir mutabakat söz konusu değildir. Zaman zaman bir monark, diplomat, bayrak ve hatta seçilmiş bir yasama tarafından karakterize edilebilen "temsil" de bu kavramlardandır. Ancak "esasen tartışmalı" bir kavram olmasından ötürü, kavramla ilgili tanımlarda doğal olarak büyük bir çeşitlilik göze çarpmaktadır.

Dolayısıyla siyasal temsil, birçok pratik ve teorik konuyla kuşatılmıştır: temsilciler kime ya da neye karşı sorumludur? Kendilerini destekleyenlere mi, tüm seçim bölgelerine mi, partilerine mi, yoksa kamu yararına mı? Temsil geleneksel seçim bölgelerine, partilere, işlevsel gruplaşmalara, yoksa sayılara (bir insan, bir oy) göre mi olmalıdır? Eğer bölgeler geleneksel olarak belirlenirse, adil bir paylaşımı oluşturan şey nedir? Siyasal temsilde en önemli şey nedir; temsilcilik (yasamanın ulusa benzemesi, azınlıkların oransal varlığı); aracılık (seçmenler tarafından yönlendirilen ve idare edilen temsilciler); karar verme (bağımsız temsilcilerin düşünceleri ve bağımsız kararları); ya da lidere, siyasaya veyahut siyasal partiye bağımlılık mı? (Miller,1995, s. 360) ve en nihayetinde bütün bu söylenenler ışığında bu konunun Van ili örneğinde önemini daha da arttırmaktadır.

Van demografik, coğrafi, kültürel, ekonomik ve sosyo-politik açıdan ifade etmekte olduğu önem nedeniyle, sürekli olarak aktüel siyasal gündemin merkezinde yer alan bir Doğu ilidir. 30 Mart'ta yapılan yerel seçimlerde, iki siyasal partinin (Ak Parti ve BDP) bu ilde belediye başkanlığını kazanabilmek için çok önceden hazırlıklara başlamasının ve en güçlü adayla seçime girmek için "kılı kırk yararcasına" uzun tetkikler sonucunda aday belirlemesinin nedeni budur. Bu nedenle, Van'ın siyasal temsil noktasında nasıl bir görünüm ve karakter arz etmekte olduğunu tespit etmek çok büyük önem taşımaktadır. Hele hele bu görünüm ve karakterin zaman içerisinde nasıl bir değişim gösterdiğini izlemek çok daha önemlidir. Bunlardan hareketle, her dönemde farklı yollarla aranan gerçekliğin, siyasal temsil kavramının gerçekliğine ulaşma noktasında acaba kozmopolit bir şehir olan Van'ın, siyasal temsil de nasıl bir prototipe sahip olduğu ve sahip olduğu siyasal temsil anlayışının Van

halkı üzerinde nasıl bir algıya neden olduğunu, bu kavramı nasıl ele aldığını yapmış olduğumuz araştırma neticesinde irdelenmeye çalışılmıştır.

SİYASAL TEMSİL KAVRAMI

Temsil kavramı, günümüzde olduğu kadar, geçmişte de üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Çeşitli sebeplerle kişilerin kendi adına ve/veya çıkarına ait hukuki bir işlem yaptırabilmesi için gerekli ortamın oluşturulmasıyla birlikte temsil kavramından söz edilmeye başlanmıştır. Bir şeyi o şeyin yokluğunda ikame etme, o yokluğu giderme girişimi olan temsil sözcüğü Romalıların “repraesentare” teriminden ortaya çıkarılmış olabileceği söylenebilir. Öte yandan Arapça’da “misal” sözcüğünden türetilmiş olabileceğini düşünenler de vardır (Güzel, 2001, s. 28; Örs, 2006, ss. 2-3; Gültekin, 2006, s. 9). Ancak bu terimin o dönemdeki anlamı ile bugün kullanılan anlamları arasında farklılıklar vardır. Nitekim o dönemde var olmayan bir şeyin yazılı olarak meydana getirilmesi veya soyut olan bir şeyin somut nesnede kullanılması şeklinde kendini göstermiştir (Örs, 1997, s. 25). Latince kullanıldığı anlamıyla daha önce var olmayan bir şeyi ortaya çıkarmak veya bir soyutlamanın bir nesne içinde vücut bulması demek olan temsil, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır (Sartori, 1996, ss. 77-78). Yani temsil ister somut olsun ister soyut olsun, bir varlığın mecazi anlamda yeniden bir yerde bulunması şeklinde de tanımlanabilir. En nihayetinde bu kavram bir dizi toplumsal ilişkiyi düzenleyen karar verilemez bir oyunun adıdır, ama bu oyunun işleyişi ebediyen tek anlamlı bir mekanizma altında sabitlenemediği gibi akılcı bir düzlemde de kavranamaz. (Laclau, 2003, ss. 153-155; Türköne, 2003, s. 255).

Siyasal teoride temsili önemli, özellikli ve öncelikli kılan şey, onunla ilgili hayati ehemmiyetteki bazı soruların hâlâ en uygun cevabı bekliyor olmasıdır. Mesela, bir varlık hangi anlamda ve hangi koşullarda diğerinin yerine geçebilir ve hangi zeminde temsil olduğu ya da olmadığı söylenebilir? Bir kişi bir başkasını nasıl temsil eder, temsil uygulamaya nasıl konur? Temsilciler kime ya da neye karşı sorumludur? Siyasal temsilciler, toplumsal eyleyenlerin (temsilenlerin) çıkarlarını ve tasarılarını hangi koşullarda temsil ederler? Temsilciler kendilerini destekleyenleri mi, tüm seçim bölgelerini mi, partilerini mi, yoksa kamu yararını mı esas almalıdır? Temsil geleneksel seçim bölgelerine, partilere, işlevsel gruplaşmalara, yoksa sayılara (bir insan bir oy) göre mi olmalıdır? Siyasal temsilde en önemli şey nedir; temsilcilik (yasamanın

ulusa benzemesi, azınlıkların oransal varlığı); simgesel anlamlılık (insanlarda dâhil oldukları ya da önem verdikleri duygusunun yaratılması kapasitesi); aracılık (seçmenler tarafından yönlendirilen ve idare edilen temsilciler); karar verme (bağımsız temsilcilerin düşünceleri ve bağımsız kararları); ya da lidere, siyasa ya veyahut siyasal partiye bağımlılık mı? Bu belirsizlikler karşısında herkesin kabul göreceği bir temsil tanımı yapılabilir mi? (Bogdanor, 2003, s. 399; Heywood, 2007, s. 323; Miller, 1995, s. 360; Touraine, 1997, s. 80). Böyle “etrafını cami, ağyarını mani”, herkesin mutabık olacağı bir tanıma kavuşturulmadığı sürece, siyasal temsil “tartışmalı” bir kavram olarak kalmaya devam edecek gibi gözükmektedir.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırma, 2011-2012 yılları arasında Van ili kent merkezinde örnekleme yöntemiyle seçilen 500 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı Van ili kent merkezinde temsil vasfına sahip olanların toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik eğilimlerini siyasal temsil anlayışı ile ortaya koymak ve bu anlayışla ilişkilendirdikleri siyasal beklentilerinin sonucunu tespit etmektir. Soruların hazırlanmasında, anket uygulamadaki zorluklar dikkate alınarak, sade ve anlaşılır bir dil tercih edilmiş ve soru sayısı da 61 ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın evreni olarak Van ili kent merkezi seçilmiştir. Sosyal araştırma yönteminin önemli kavramlarından biri olarak ‘örneklem’, belli kurallara göre belli evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilmiş olan küçük kümedir (Karasar, 2005, ss. 110-111). Bu araştırmadaki örneklem sayısı, Van ili kent merkezinde temsil vasfı taşıyan, amaçlı ve kota örnekleme ile 369’u erkek, 131’i kadın, toplam 500 kişidir.

Araştırma için hazırlanmış anket ile uygulama sonucu alınan veriler daha önceden altyapısı hazırlanan SPSS programına ham bilgi olarak aktarılmış ve bu program yoluyla frekans dağılım ve çapraz tabloları çıkartılmıştır. Kay-Kare testi (Chi-Square), bazı verilerin analiz edilmesi için uygun görülmemiştir. Çünkü bu testin kullanılabilmesi için beklenen değerin beşten küçük olan kategorik sayısının, toplam kategori sayısının %20’sini aşmaması ve tüm kategorilerde bu değerin birden büyük olması ($sd > 1$) gerekir (Büyüköz-türk, 2004, s. 142).

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu araştırmanın temel hipotezleri şunlardır:

- Şehir halkı, siyasal temsilcilerinin varlığına rağmen, kendilerinin siyasal ve sosyal olarak temsil edilmediklerini düşünmektedirler;
- İkamet edilen yerlere göre bireylerin siyasi temsil anlayışlarında farklılıklar vardır;
- Dünya görüşü, dini inanç, felsefi düşünce ve yaşam tarzı, bireyin siyasi temsil anlayışında önemli bir rol oynamaktadır;
- Anadili Kürtçe ve Zazaca olduğunu ifade edenlerin, kendilerini gerçek anlamda temsil eden bir siyasal kurum hal-i hazırda mevcut değildir;
- Vanlı olmayıp, dışarıdan Van'a göç edenlerle diğerleri arasında temsil anlayışında önemli farklılıklar vardır;
- Van ili kent merkezinde yaşayan yoksul bireyler, kendilerini daha çok muhafazakâr partilerin temsil ettiğini düşünmektedirler;
- Erkeklerle karşılaştırıldığında, kadınların siyasi temsil anlayışı belirgin bir şekilde dindar/muhafazakârlığa meyletmektedir;
- Karizmatik liderler ile şehir halkının temsil anlayışı paralellik göstermektedir;
- Eğitim düzeyi yüksek olanların siyasi temsil anlayışı daha çok ideolojik boyuttadır;
- Yaşça büyük olanların, genç kuşağa nazaran kendilerini temsil edenlerden beklentileri nitelik olarak farklılık, nicelik olarak da artış göstermektedir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu çalışmada elde edilen bulgular, örneklemin genel nitelikleri (doğum yeri, anne, baba mesleği, aylık gelir, meslek, vb.) ve cinsiyet değişkenine göre "*Sosyo-demografik Arka Plan*"; etnik köken, ideoloji, eğitim durumu, kimlik ve siyasal tercih/aktör değişkenlerine göre "*Siyasal Temsil ve Demografik İlişki*"; temsiliyet duygusu, siyasi partiler, siyasi aktörler, anadil, doğum yeri ve yaş değişkenlerine göre "*Siyasal Temsil ve Kültürel-Siyasal Farklılıklar*"; siyasi temsil, siyasal aktör/siyasetçi, eğitim durumu, devlet politikaları, oy verme, ikame ve doğum yeri-cinsiyet değişkenlerine göre ise "*Siyasal Temsil ve Tercihler*" başlıkları altında dört alt bölümde ele alınmıştır.

Sosyo-Demografik Arka Plan

Tablo 1: Cinsiyet

Cinsiyet	Sayı (F)	Yüzde (%)
Erkek	369	73,8
Kadın	131	26,2
Toplam	500	100,0

“Sosyo-politik Parametreler Açısından Van’daki Siyasal Temsil Anlayışı: İl Merkezi Üzerine bir Araştırma” başlığı altında yapılan bu araştırmada temsilci seçebilme niteliğine sahip 500 bireye ulaşılmış, bunların (%75,8’lik oranla) 369’u erkek, (%26,2’lik oranla) 131’i kadın olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2: Cinsiyet - Yaş İlişkisi

Yaşınız		Cinsiyet		
		Erkek	Kadın	Toplam
18-25	Sayı	103	46	149
	Yüzde	69,1	30,9	100,0
25-30	Sayı	101	33	134
	Yüzde	75,4	24,6	100,0
30-39	Sayı	101	24	125
	Yüzde	80,8	19,2	100,0
40-49	Sayı	45	11	56
	Yüzde	80,4	19,6	100,0
50-59	Sayı	13	9	22
	Yüzde	59,1	40,9	100,0
60 ve üzeri	Sayı	6	8	14
	Yüzde	42,9	57,1	100,0
Toplam	Sayı	369	131	500
	Yüzde	73,8	26,2	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, (%69,1’lik oranla) 103’ü erkek, (%30,9’luk oranla) 46’sı kadın olmak üzere toplam 149 kişi ile araştırmaya en fazla katılım “18-25” yaş aralığı genç nüfustan olmuşken, bunu takip eden (%75,4’lük oranla) 101 erkek ve (%26,6’lık oranla) 33 kadından oluşan “25-30” yaş grubu olmuştur. Ankete en az (%42,6’lık oranla) 6’sı erkek, (%57,1’lik oranla) 14’ü kadından oluşan “60 ve üzeri yaş” grubu katılmıştır.

Tablo 3: Cinsiyet - Doğum Yeri İlişkisi

Doğum Yeri	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Van	295	74,7	100	25,3	395	100,0
Mardin	2	50,0	2	50,0	4	100,0
Manisa	1	100,0	0	0	1	100,0
Kırıkkale	0	0	2	100,0	2	100,0
Hakkâri	20	80,0	5	20,0	25	100,0
Erzurum	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Konya	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Ağrı	2	100,0	0	0	2	100,0
Muş	6	85,7	1	14,3	7	100,0
Bingöl	0	0	1	100,0	1	100,0
Iğdır	2	100,0	0	0	2	100,0
Bitlis	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Batman	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Yozgat	0	0	3	100,0	3	100,0
Şırnak	6	75,0	2	25,0	8	100,0
Siirt	6	75,0	2	25,0	8	100,0
İzmir	1	100,0	0	0	1	100,0
Mersin	3	100,0	0	0	3	100,0
Kayseri	1	100,0	0	0	1	100,0
Ankara	1	100,0	0	0	1	100,0
Antalya	1	100,0	0	0	1	100,0
Adana	1	100,0	0	0	1	100,0
Rize	1	100,0	0	0	1	100,0
Adıyaman	0	0	1	100,0	1	100,0
Kars	2	66,7	1	33,3%	3	100,0
Kastamonu	0	0	1	100,0%	1	100,0
İstanbul	2	100,0	0	0	2	100,0
Aydın	1	100,0	0	0	1	100,0
Elazığ	1	100,0	0	0	1	100,0
Trabzon	1	100,0	0	0	1	100,0
Diyarbakır	2	40,0	3	60,0	5	100,0
Bursa	1	50,0	1	50,0	2	100,0
Toplam	369	73,8	131	26,2	500	100,0

Her şeyden önce şu hususu gözden kaçırmamak gerekir ki, her ne kadar Tablo 3'te daha çok (%74,7'lik oranla) 295 erkek ve (%25,3'lük oranla) 100 ka-

dın ile toplam 395 kişinin kendini Van doğumlu olduklarını belirtmiş olsalar da Van merkezde yaşayan halkın önemli bir kısmı çeşitli sebeplerle çevre illerden göç etmişlerdir. Aynı zamanda diğer bölgelerden gelenlerin çoğunun ya atama (iş icabı) ya da evlilik sebebiyle geldikleri görülür. Nitekim bu durumu araştırma verilerinin elde edildiği “Van’a başka bir yerden göç ettiniz mi” sorusu incelendiğinde toplam 500 kişiden “evet” diyen (%36,6’lık oranla) 184 kişiden (%36,9’luk oranla) 136 erkek ve (%36,6’lık oranla) 48 kadın bulunurken, (%63,2’lik oranla) 316 kişiden (%63,1’lik oranla) 233 erkek ve (%63,4’lük oranla) 83 kadın “hayır” yanıtını vermişlerdir.

Tablo 4: Cinsiyet - Meslek İlişkisi

Mesleğiniz		Cinsiyet		
		Erkek	Kadın	Toplam
İşsiz	Sayı	46	24	70
	Yüzde	65,7	34,3	100,0
Serbest Meslek (Esnaf-tüccar)	Sayı	74	4	78
	Yüzde	94,9	5,1	100,0
Memur	Sayı	51	7	58
	Yüzde	87,9	12,1	100,0
İşçi	Sayı	59	1	60
	Yüzde	98,3	1,7	100,0
Çiftçi	Sayı	7	1	8
	Yüzde	87,5	12,5	100,0
Avukat	Sayı	4	0	4
	Yüzde	100,0	0	100,0
Polis	Sayı	2	2	4
	Yüzde	50,0	50,0	100,0
Doktor	Sayı	3	0	3
	Yüzde	100,0	0	100,0
Hemşire	Sayı	3	5	8
	Yüzde	37,5	62,5	100,0
Ev Hanımı	Sayı	3	56	59
	Yüzde	5,1	94,9	100,0
Akademisyen	Sayı	23	1	24
	Yüzde	95,8	4,2	100,0
Öğrenci	Sayı	42	20	62
	Yüzde	67,7	32,3	100,0
Öğretmen	Sayı	34	10	44
	Yüzde	77,3	22,7	100,0
Mühendis	Sayı	8	0	8
	Yüzde	100,0	0	100,0
Diğer (Emekli, Özel sektör)	Sayı	10	0	10
	Yüzde	100,0	0	100,0
Toplam	Sayı	369	131	500
	Yüzde	73,8	26,2	100,0

Araştırmaya katılanların “mesleğiniz nedir” sorusuna daha çok Tablo 4’te görüldüğü üzere %94,9’luk oranla 74 erkeğin, %5,1’lik oranla 4 kadının toplam 78’inin “serbest meslek” ve %65,7’lik oranla 46 erkeğin ve %34,3’lük oranla 24 kadının “işsiz” cevabı verdikleri görülürken, en az ise %100’lük oranla 3 erkeğin doktor olduğu görülür. Tabi burada özellikle kendi mesleğini serbest meslek olarak belirtenlerin ekseriyetle sabit bir işi olmadığı için ya da tablo 5’de de görüldüğü üzere, asgari ücret veya altında bir maaş almaları nedeniyle, bu toplarlarda yaşayan insanların en önemli probleminin iş sorunu olduğu sonucu çıkarmak mümkündür. Nitekim bu sonuç, bu araştırmada “Van’ın en önemli sorunu nedir” sorusuna daha çok (%46,3’lük oranla 171’inin erkeklerden ve %50,4’lük oranla 66’sının kadınlardan toplam) 237 kişi “ekonomik sorunlar/ işsizlik” cevabını vermişlerdir. Öte taraftan (erkeklerden 38’inin %10,3’lük oranla kadınlardan ise 15’inin %11,5’lik oranla) toplam 53 kişinin vermiş oldukları yanıtlardan Van’ın diğer en önemli sorunu ise “etnik sorunlar” olduğu görülür.

Tablo 5: Cinsiyet - Aile Aylık Net Gelir İlişkisi

Cinsiyet		Aile Aylık Net Geliri						Toplam
		0- 499	500-999	1000-1999	2000-2999	3000-3999	4000 TL ve üzeri	
Erkek	Sayı	48	105	125	55	22	14	369
	Yüzde	13,0	28,5	33,9	14,9	6,0	3,8	100,0
Kadın	Sayı	22	39	44	21	5	0	131
	Yüzde	16,8	29,8	33,6	16,0	3,8	0	100,0
Toplam	Sayı	70	144	169	76	27	14	500
	Yüzde	14,0	28,8	33,8	15,2	5,4	2,8	100,0

Yukarıda da değinildiği gibi, ilin en önemli sorunları arasında yer alan işsizlik ve ekonomik temelli problemin yansımalarını Tablo 5’te de görmek mümkündür. Nitekim (erkeklerden 48’inin %13’lük oranla, kadınlardan 22’sinin %16,8’lik oranla) toplam 70 kişi, “0-499 TL” arası aylık geliri olduğunu söylemiştir. Ayrıca, tablo 5’ten, Van halkının çok büyük bir oranının asgari ücret ve altında bir maaşla hayatını sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Cinsiyet - Öğrenim Durumu İlişkisi

Öğrenim Durumu		Cinsiyet		
		Erkek	Kadın	Toplam
Okuryazar	Sayı	32	12	44
	Yüzde	72,7	27,3	100,0
Okuryazar değil	Sayı	14	15	29
	Yüzde	48,3	51,7	100,0
İlköğretim (İlkokul-Ortaokul)	Sayı	50	26	76
	Yüzde	65,8	34,2	100,0
Orta öğretim (Lise)	Sayı	107	35	142
	Yüzde	75,4	24,6	100,0
Önlisans	Sayı	43	14	57
	Yüzde	75,4	24,6	100,0
Lisans	Sayı	88	24	112
	Yüzde	78,6	21,4	100,0
Yüksek Lisans	Sayı	31	5	36
	Yüzde	86,1	13,9	100,0
Doktora	Sayı	4	0	4
	Yüzde	100,0	0	100,0
Toplam	Sayı	369	131	500
	Yüzde	73,8	26,2	100,0

Daha önce de belirttiğimiz gibi deprem nedeniyle gençlerin ankete katılımının yoğunlukta oldukları eğitim ve öğretim durumlarından da anlaşılabilir. Araştırmaya katılanların Tablo 6’de görüldüğü gibi en çok (%75,4’lük oranla 107 erkeğin, %24,6’lık oranla 35 kadının toplam) 142 kişinin “orta öğretim (lise)” mezunu oldukları görülür. Bunu takiben (%78,6’lık oranla 88 erkek ve %21,4’lük oranla 24 kadın) toplam 112 kişi de “lisans” mezunu olduğu görülürken en az (%100’lük oranla) 4 erkeğin “doktora” mezunu oldukları görülür. Ankette okuryazar şikkını işaretleyen %72,7 ile kadınların 32’si okuma ve yazmayı ekseriyetle askerde öğrenmişken diğerleri ise aileden birinin yardımı ya da kendi çabasıyla öğrenmiştir. Öte yandan okuryazar olan %27,3 ile kadınların 12’si ise daha çok kendi çabaları ve aile bireylerinin yardımı ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenim düzeyinin çalışma hayatına katılma üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu da tablo 6’nın sunduğu bir diğer veridir.

Tablo 7: Cinsiyet - Bir Aşirete Mensubiyet İlişkisi

Cinsiyet		Bir Aşirete Mensup Musunuz?		
		Evet	Hayır	Toplam
Erkek	Sayı	158	211	369
	Yüzde	42,8	57,2	100,0
Kadın	Sayı	46	85	131
	Yüzde	35,1	64,9	100,0
Toplam	Sayı	204	296	500
	Yüzde	40,8	59,2	100,0

Daha önce de belirttiğimiz gibi deprem nedeniyle gençlerin ankete katılımının yoğunlukta oldukları eğitim ve öğretim durumlarından da anlaşılabilir. Araştırmaya katılanların Tablo 6'de görüldüğü gibi en çok (%75,4'lük oranla 107 erkeğin, %24,6'luk oranla 35 kadının toplam) 142 kişinin "orta öğretim (lise)" mezunu oldukları görülür. Bunu takiben (%78,6'luk oranla 88 erkek ve %21,4'lük oranla 24 kadın) toplam 112 kişi de "lisans" mezunu olduğu görülürken en az (%100'lük oranla) 4 erkeğin "doktora" mezunu oldukları görülür. Ankette okur-yazar şikkını işaretleyen %72,7 ile kadınların 32'si okuma ve yazmayı ekseriyetle askerde öğrenmişken diğerleri ise aileden birinin yardımı ya da kendi çabasıyla öğrenmiştir. Öte yandan okuryazar olan %27,3 ile kadınların 12'si ise daha çok kendi çabaları ve aile bireylerinin yardımı ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenim düzeyinin çalışma hayatına katılma üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu da tablo 6'nın sunduğu bir diğer veridir.

Tablo 8: Bir Aşirete Mensubiyet – Aşiretin Kimliği İlişkisi

Hangi Aşiret Mensubusunuz?	Bir Aşirete Mensup Musunuz?			
	Evet		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%
Butan	19	100,0	19	100,0
Ertuşi	13	100,0	13	100,0
Alan	9	100,0	9	100,0
Milli	7	100,0	7	100,0
Bürükan	37	100,0	37	100,0
Gevdan	11	100,0	11	100,0
Nezayi	3	100,0	3	100,0
Bekiran	3	100,0	3	100,0
Pinyanişi	17	100,0	17	100,0
Xani	4	100,0	4	100,0
Şeyhanlıoğlu	2	100,0	2	100,0
Şemsikan	6	100,0	6	100,0
Küresünni	5	100,0	5	100,0
Şevi	4	100,0	4	100,0
Celali	1	100,0	1	100,0
Haydar (Cemeldini)	6	100,0	6	100,0
Remedoké	1	100,0	1	100,0
Ehli Heq	1	100,0	1	100,0
Jirki	4	100,0	4	100,0
Sason	1	100,0	1	100,0
Memani	1	100,0	1	100,0
Dostkî	2	100,0	2	100,0
Milan	1	100,0	1	100,0
Meman	1	100,0	1	100,0
Şiran	3	100,0	3	100,0
Gravi	8	100,0	8	100,0
Mamxura	9	100,0	9	100,0
Ezdinan	5	100,0	5	100,0
Hacı Ali	1	100,0	1	100,0
Zeydan	1	100,0	1	100,0
Mukuri	2	100,0	2	100,0
Goyi	1	100,0	1	100,0
Zilan	1	100,0	1	100,0
Xelilan	1	100,0	1	100,0
Buduroğlu	1	100,0	1	100,0
Kavali	1	100,0	1	100,0
Peyanis	2	100,0	2	100,0
Qewali	2	100,0	2	100,0
Şığ Hasan(Aşuranlar)	3	100,0	3	100,0
Abbasi	1	100,0	1	100,0
Şerefhan	3	100,0	3	100,0
Toplam	204	100,0	204	100,0

Tablo 8'de görüldüğü gibi, ankete katılanlardan bir aşiret mensubu olduğunu söyleyen toplam 204 kişiden "hangi aşiret mensubusunuz" sorusuna verilen 41 aşiret cevabı arasında 37 kişiyle "Bürükan" aşireti başı çekerken, onu 19 kişi ile "Butan" ve 17 kişi ile "Pinyanişi" aşiretlerinin izlediği görülmektedir. Bu araştırmada, bir aşirete mensup olan 204 kişiden 152'si (%74,9), oy tercihinde aşiretinin belirleyici olmadığını söylemiştir. Bu durum, modernleşme ve siyasal gelişme teorilerinin verileriyle uyumlu bir şekilde, aşiret yapısının ilgili halk nezdinde önem ve ağırlığını (hatta Doğu'ya özgü toplumsal bir realite olarak varlığını) yitirmekte olduğunu gösteren önemli bir noktadır.

Siyasal Temsil - Demografi İlişkisi

Siyasal ve sosyal araştırma merkezi (SAMER) tarafından 2013 yılı ekim ayında Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı 2 bölgedeki 22 il kent merkezinde hazırlanmış oldukları rapor neticesinde son dönemde Kürt sorununun çözümüne dönük yaklaşımları, söylemleri ve çabaları açısından siyasetteki bazı kişilere ne oranda güvendiğine ilişkin sorulara verilen yanıtlarda daha çok BDP eş genel başkanları Selahattin Demirtaş ve Gülten Kışanak'a olan güven %58,9, DTK eş başkanları Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk'a olan güven %59 ve Abdullah Öcalan'ın çözüme katkı sunacağına olan güven %59,3 olarak belirlenmiştir (SAMER, 2013). Ancak bu araştırma, SAMER'in bulgularından çok farklı bulgulara rastlamıştır. Mesela, "Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görüyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, araştırmaya katılan toplam 500 kişiden (%32,8'lik oranla) 164 kişi Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görürken (%53,4 ile) 267 kişi Kürt halkına liderlik edecek ehliyet ve liyakatte görmemektedir. %13,8'lik kesim ise bir fikir beyan etmemiştir. Van'ın yerlisi olmayıp da ankete katılan toplam 184 kişiden daha çok %48,4'lük oranla toplam 89 kişi Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görmemekteyken %37,5'lik oranla 69 kişi Kürt halkının lideri olarak görmektedir. Yine Van'ın yerlisi olan toplam 316 kişiden (%56,3'lük oranla) 178 kişi A. Öcalan'ı Kürtlerin lideri olarak görmezken, (%30,1'lik oranla) 95 kişi Kürtlerin lideri olarak görmektedir. Yine burada da verilen yanıtların yüzdelerine bakıldığında, Van'ın yerlisi ile yerlisi olmayan arasında kısmen de olsa bu konuda da siyasi görüş farkı olduğu görülür.

Araştırmaya katılanların "siyasal anlamda temsil edildiğinize inanıyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında, toplam 500 örneklemden 274 kişi (%54,8) siyasal olarak temsil edilmediklerini düşünürken, 226 kişi (%45,6) temsil edildiklerini düşündüğü görülmektedir. Öte taraftan, Van'a başka yerden göç eden toplam 184 kişiden 95 kişi (%51,6) siyasal temsil sorunu yaşadığını düşünürken, 89 kişi (%48,4) bu anlamda bir sorunu olma-

dığını düşündüğü dikkat çekmektedir. Aslen Vanlı olanların ise bu soruya 179 kişi (%56,6) “hayır” yanıtını verirken, geriye kalan 137 kişi (%43,4) “evet” demiştir. Burada genel anlamda bir temsil sorununun var olduğundan söz edilebilir. Van’a başka bir ilden göç edenlerle yerliler arasındaki temsil duygusu farklılığı, muhtemelen dışarıdan gelenlerin (diaspora Kürtleri tabirini çağrıştırır şekilde) milliyetçi duygularla hareket ederken, yerlilerin dünya görüşlerinin merkezine, daha çok dini inanç ve geleneksel düşünce kalıplarını yerleştirmesinden kaynaklanmaktadır.

Seçim sistemine güvensizliğin önemli ölçüde hâkim olduğunu, yapmış olduğumuz çalışmadan çıkarmak mümkündür. Bu perspektiften araştırmaya katılanlara “seçim sistemine güveniyor musunuz” sorusunu sorduğumuzda toplam 500 kişiden (%46,2’lik oranla) 231 kişi “evet” derken (%53,8’lik oranla) 269 kişi “hayır” yanıtını vermiştir. Bunun nedeni hakkında bir çıkarsama yapmak gerekirse, güvensizlik içinde olanların temsil edilmediklerine inanmalarından kaynaklandığı sonucuna ulaşabiliriz. Yukarıda açıkladığımız gibi ankete katılan toplam 500 örneklemden en fazla (%54,8’lik oranla) 274 kişisi siyasal olarak temsil edilmediklerini düşünürken (%45,6’lık oranla) 226 kişi siyasal anlamda temsil edildiklerini düşünmektedirler. Ya da tam tersini de düşünebiliriz. Yani siyasal anlamda temsil edilmediklerine inanmalarındaki önemli sebepler arasında görebiliriz. Nitekim yaptığımız araştırma neticesinde “size temsil edilmediğinizi düşündüren neden en çok nedir” sorusunu ankete katılanlara yönelttiğimizde, temsil edilmediğini düşünen 274 kişiden (%11,3’lik oranla) 31 kişi “seçim sisteminin adaletsizliği” cevabını vermişlerdir.

Yapmış olduğumuz araştırma neticesinde “ailenizin aylık net geliri ne kadardır” sorusuyla aylık gelirine göre kişinin kendisini nasıl tanımladığını incelediğimizde, toplam 500 kişiden (%33,8 ile) 169’u “1000-1999 TL arası”, (%28,8 ile) 144’ü “500-999 TL arası” cevabını vermişlerdir. Gelir seviyesine göre kişinin kendini nasıl tanımladığına baktığımızda özellikle düşük gelirli olanların kendilerini daha çok dindar/İslamcı, sosyalist ve muhafazakâr olarak tanımladığını görürüz. Nitekim çalışmanın neticesinde kendini dindar/İslamcı olarak tanımlayan toplam 178 kişiden (%31,5 ile) 56’sının gelir düzeyi “500-999 TL arası”, (%18,5 ile) 33’ünün “0-499 TL arası” ve (%26,4 ile) 47’sinin “1000-1999 TL arası”dır. Kendini sosyalist olarak ifade eden 36 kişiden (%30,6 ile) 11’inin geliri “500-999 TL arası”, (% 19,4 ile) 7’sinin geliri “0-499 TL arası” ve (%38,9 ile) 14’ünün geliri “1000-1999 TL arası”dır. Yine kendini muhafazakâr olarak tanımlayan 111 kişiden (%27 ile) 30’unun geliri “500-999 TL arası”, (%9,9 ile) 11’inin geliri “0-499 TL arası” ve (%40,5 ile) 45’inin geliri “1000-1999 TL arası”dır.

“Sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kışı kim/hangisi olabilir” sorusuna 500 kışiden en fazla 196 kışı “AK Parti/Recep Tayyip Erdoğan” , 93 kışı “hiçbiri”, 88 kışı “BDP/Selahattin Demirtaş” ve 63 kışı “BDP/PKK/Abdullah Öcalan” yanıtını vermiştir. Bu yanıtı verenlerin gelir düzeylerine dikkat edildiğinde, gelir düzeyi düşük olanların daha çok BDP/Selahattin Demirtaş (88 kışiden aylık geliri 1000 liranın altında olan %56,8 ile 50 kışı), PKK/Abdullah Öcalan (13 kışiden aylık geliri 1000 liranın altında olan %46,2 ile 6 kışı), BDP/PKK/Abdullah Öcalan (63 kışiden aylık geliri 1000 liranın altında olan %63,4 ile 40 kışı) yanıtlarını vermişlerdir. Keza, geliri düşük olanların yoğun olarak vermiş olduğu yanıtardan bir diğeri de “AK Parti/Recep Tayyip Erdoğan” dır (196 kışiden aylık geliri 500-999 lira arası olan %20,9 ile 41 kışı, aylık geliri 1000-1999 lira arası olan %34,7 ile 68 kışı, aylık geliri 2000-2999 lira olan %21,4 ile 42 kışı).

Yapmış olduğumuz çalışmada ankete katılan toplam 500 örneklemden “siyasal anlamda temsil edildiğimize inanıyor musunuz” sorusuna en çok (%54’8’lik oranla) 274 kışı “hayır” (%45,2’lik oranla) 226 kışı “evet” yanıtını vermişlerdir. Bunlardan toplam 369 bay’dan siyasal anlamda temsil edilmediğini düşünen %56’4’lük oranla 208 bay’dır. Siyasal anlamda temsil edildiğini düşünen ise %43,6’lik oranla 161 bay’dır. Yine toplam 131 bayan’dan siyasal anlamda temsil edilmediğini düşünen %50,4’lük oranla 66 bayan’dır. Siyasal anlamda temsil edildiğini düşünen %49,6’lik oranla 65 bayan’dır.

Sorulan “sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kışı kim/hangisi olabilir” sorusuna Van ili kent merkezinde 500 kışiden %39,2’lik oranla 196 kışı en fazla “AK Parti/Recep Tayyip Erdoğan” yanıtını vermiştir. Bu yanıtı verenlerin yüzdelik oranları göz önüne alındığında %40,5’lik oranla 53 bayanın %38,8’lik oranla 143 baydan daha fazla İslami hassasiyetleri ön planda olan muhafazakâr olarak da kabul edilen “AK Parti/Recep Tayyip Erdoğan”ın kendilerini temsil ettiklerini düşünmektedirler. Araştırmaya katılan bayanların kendilerini temsil etiklerine inandıkları parti olarak Ak Parti’yi göstermelerinde özellikle iktidar tarafından çocuk parası olarak verilen ücretin annelere verilme şartının getirilmesi önemli rol oynamıştır. Öte yandan araştırmaya katılanların kendilerini en fazla temsil ettiğine inandıkları parti/kışı olarak %17,62’lik oranla 88’i “BDP/Selahattin Demirtaş” olduğu görülür. Keza BDP ve PKK’yı aynı görenlerin %12’6’lik oranla 63’ü “BDP/PKK/Abdullah Öcalan” yanıtını ankete yansıtmışlardır.

Yapılan araştırmasında ankete katılan 500 kışiden “kendinizi nasıl tanımlarsınız” sorusuna verilen yanıtlarda en fazla %35,6’lik oranla 178 kışı “dindar/İslamcı”, %22,2’lik oranla 111 kışı kendini “muhafazakâr” olarak tanımladıkları görülür. Verilmiş olan bu yanıtlar göz önüne alındığında bayanların

erkeklere nispeten daha fazla dindar/İslamcı ve muhafazakâr olduğu anlaşılır. Nitekim "İslamcı/dindar" yanıtını verenler (%46,6'lık oranla) 61 kadın, (%31,1'lik oranla) 117 erkek iken "muhafazakâr" cevabını ankete yansıtanlar (% 22,2'lik oranla) 82 erkek, (%22,1'lik oranla) 29 kadındır.

Siyasal Temsil ve Kültürel-Siyasal Farklılıklar

Güncel siyaset ile ilgili tüm sorularda görüldüğü gibi, parti tercihinine bağlı olarak bir ayrışma ve parti seçmenleri arasında bir ortak duruş ortaya çıkmaktadır. Nitekim 500 örneklem üzerinden yapılan anket çalışmasında "Dünya görüşünüz (dini inancınız, felsefi görüşünüz, yaşam tarzınız) hangi partiye oy vereceğiniz üzerinde etkili midir" sorusuna "evet" yanıtı veren toplam 362 kişiden "sizi temsil ettiğine inandığınız parti kişi kim /hangisi olabilir" sorusuna en çok (%42'lik oranla) 152 kişi "AK Parti/Recep Tayip Erdoğan", yanıtı vermiştir. Yüzdeler oranları dikkate alındığında AK Parti'yi en çok destekleyenlerin "muhafazakâr demokrat" (%68,2 ile 15), "muhafazakâr" (%63,3 ile 50), "dindar/İslamcı" (%49,6 ile 66) olarak kendini tanımlayanlardan gelmiştir. Öte yandan "sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kişi kim/hangisi olabilir" sorusuna verilen cevaplarda Ak Parti'den sonra BDP'nin (%17,7 ile 64), PKK/Abdullah Öcalan'ın (%2,2 ile 8), BDP/PKK/Abdullah Öcalan'ın (%12,4 ile 45) kendilerini temsil ettiğini düşünen azımsanmayacak bir kesim vardır. Burada özellikle PKK ya da Abdullah Öcalan'ın kendilerini temsil ettiğini belirtenlerin ya da BDP ile PKK'yı ayırt etmeden ikisinin de kendisini siyasal olarak temsil ettiğini düşünen kesim, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yasal olarak kabul gören bir siyasi parti olarak BDP'yi seçimlerde desteklediklerini belirtmişlerdir. Temsil vasfını haiz olan bu parti/kişi/ harekete destek verenler daha çok kendini sosyalist, milliyetçi, demokrat ve sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan gelmiştir. Dünya görüşünün her hangi bir partiye oy verme üzerinde etkili olmadığını belirten toplam 79 kişiden "sizi temsil ettiğine inandığınız parti kişi kim hangisi olabilir?" sorusuna en fazla "AK Parti/Recep Tayip Erdoğan" (%34,2 ile 27), BDP/Selahattin Demirtaş (%13,9 ile 11), BDP/PKK/Abdullah Öcalan (%11,4 ile 9) yanıtını vermiştir. Yüzdeler oranlarına bakıldığında, Ak Parti'ye en fazla desteğin "sosyalist", "dindar/İslamcı" ve "muhafazakâr"lardan geldiği görülmektedir. BDP/PKK/Abdullah Öcalan'a ise daha çok sosyal demokratlardan, milliyetçilerden ve muhafazakâr demokratlardan destek yönelmektedir. Son olarak, "dünya görüşünüz hangi partiye oy vereceğiniz üzerinde etkili midir?" sorusuna bir fikir beyan etmeyen toplam 59 kişiden kendilerini temsil ettiklerine inandıkları parti, kişi ya da hareket "AK Parti/Recep Tayip Erdoğan" (%28,8'lik oranla 17 kişi), BDP/Selahattin Demirtaş (%22'lik oranla 13 kişi) olduğunu belirtmiştir.

Ankette dikkat çeken bir diğer sonuç ise, Kürt kimliğine sahip olanların ve anadili Zazaca olanların diğerlerine oranla daha az temsil edildikleri inancını taşımalarıdır. Nitekim “siyasal anlamda temsil edildiğinize inanıyor musunuz?” sorusuna en fazla %54,8’lik oranla 274 kişi “hayır” yanıtını vermiştir. Ankete verilen cevaplardan, siyaseten temsil edilmediğini düşünenlerin ekseriyetle Zazalar (%83,3 ile 5 kişi) ve Kürtler (%55,6 ile 200 kişi) olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim “sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kişi kim/hangisi olabilir?” sorusuna “hiçbiri” yanıtı veren 93 kişiden 60 (%18,6) kişinin (360 Kürt kökenli vatandaşın %16,7’si) etnik kökeni Kürt olanlardan oluşması, ortaya çıkan araştırmanın neticesini destekler niteliktedir. Öte taraftan “sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kişi kim/hangisi olabilir?” sorusuna en fazla 196 kişi (%39,2) “AK Parti/Recep Tayip Erdoğan”, 88 kişi (%17,6) “BDP/Selahattin Demirtaş”, 63 kişi (%12,6) ise “BDP/PKK/Abdullah Öcalan” yanıtını vermiştir. Yüzdeler dilimlerini dikkate aldığımızda, AK Parti yanıtı verenler en fazla tek bir kişi ile Ermeniler ve Türkler (%56,7 ile 72 kişi) olmuştur. BDP (%21,9 ile 79 Kürt ve %50 ile 3 Zaza) ve BDP/PKK/Abdullah Öcalan (%17,2 ile 62 Kürt %16,7 ile 1 Zaza) yanıtı verenler ise ezici bir çoğunlukla Kürtler ve Zazalar olmuştur.

Ankete katılan toplam 500 kişiden “Abdullah Öcalan’ı Kürt halkının lideri olarak görüyor musunuz?” sorusuna 267 kişi (% 53,4) “hayır”, 164 kişi (%32,8) “evet”, 69 kişi (%13,8) “fikrim yok” yanıtını vermiştir. “Hayır”, yanıtı verenler ekseriyetle Türk’tür (%71,7). Abdullah Öcalan’ı Kürt halkının lideri olarak görenler ise daha çok anadili Kürtçe olanlardan (%40,3) oluşmaktadır. Anadilinin Zazaca olduğunu söyleyenlerde bu oranın anlamlı bir şekilde düşmesi (%16,7) dikkat çekicidir.

Siyasal Temsil ve Tercihler

Tablo 9: Mahalle - Seçimlere Katılım İlişkisi

Hangi Mahallede İkamet Ediyorsunuz?	Seçimlere Katılıyor Musunuz?					
	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hatuniye	10	76,9	3	23,1	13	100,0
Buzhane	5	100,0	0	0	5	100,0
Serhat	11	91,7	1	8,3	12	100,0
Selimbey	19	86,4	3	13,6	22	100,0
İskele	30	88,2	4	11,8	34	100,0
Seyit Fehim Arvası	10	100,0	0	0	10	100,0
Akköprü	22	95,7	1	4,3	23	100,0
Yeni Mahalle	18	64,3	10	35,7	28	100,0
Şabaniye	17	70,8	7	29,2	24	100,0
Hafızıye	6	100,0	0	0	6	100,0
Cumhuriyet	8	88,9	1	11,1	9	100,0
İstasyon	13	81,2	3	18,8	16	100,0
Şerefiye	23	95,8	1	4,2	24	100,0
Karşıyaka	15	78,9	4	21,1	19	100,0
Yalı	9	90,0	1	10,0	10	100,0
Cevdetpaşa	11	91,7	1	8,3	12	100,0
Vali Mithatbey	14	82,4	3	17,6	17	100,0
Esenler	9	81,8	2	18,2	11	100,0
Bostaniçi	6	75,0	2	25,0	8	100,0
TOKİ Kevenli	4	80,0	1	20,0	5	100,0
Halılağa	14	100,0	0	0	14	100,0
Abdurrahman Gazi	17	70,8	7	29,2	24	100,0
Alipaşa	13	81,2	3	18,8	16	100,0
Şamranaltı	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Altıntepe	15	71,4	6	28,6	21	100,0
Hacıbekir	36	87,8	5	12,2	41	100,0
Eminpaşa	3	100,0	0	0	3	100,0
Şemsibey	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Kalecik	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Süphan	9	90,0	1	10,0	10	100,0
Beyüzmü	8	100,0	0	0	8	100,0
Bahçivan	5	100,0	0	0	5	100,0
Kültür	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Yalım Erez	6	100,0	0	0	6	100,0
Erek	2	40,0	3	60,0	5	100,0
Terzioğlu	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Edremit	1	33,3	2	66,7	3	100,0
Seyrantepe	4	100,0	0	0	4	100,0
Toplam	418	83,3	82	16,7	500	100,0

Yandaki tabloya bakıldığında, ankete katılan toplam 500 kişiden seçimlere katılımın en az "Yeni Mahalle" (%35,7 ile 10 kişi) ve "Erek" (%40 ile 2 kişi) mahallelerinde gerçekleştiği görülür. Seçimlere katılımın en fazla olduğu mahaller ise "Buzhane" (%100 ile 5 kişi), "Hafızıye" (%100 ile 6 kişi), "Seyit Fehim Arvası" (%100 ile 10 kişi), "Halılağa" (%100 ile 14 kişi), "Beyüzümü" (%100 ile 8 kişi), "Bahçıvan" (%100 ile 5 kişi), "Seyrantepi" (%100 ile 4 kişi) olduğu tablodan okunabilir. Öte yandan araştırmaya katılımın ise en fazla 41 kişi ile "Hacıbekir", 34 kişi ile "İskele", 28 kişi ile "Yeni Mahalle"den gerçekleştiği görülür. Aynı zamanda ankete katılan toplam 500 örneklemden seçimlere katıldığını belirten toplam 418 kişi "seçimlere katılmanızın en önemli sebebi nedir?" sorusuna 116 kişi "siyasal hakkımı kullanıyorum" cevabını verirken, 108 kişi "vatandaşlık görevimi yerine getiriyorum" demiştir. Bunlardan "siyasal hakkımı kullanıyorum", yanıtını verenlerden 9'u (%7,8) hem Hacıbekir hem de İskele mahallesinde ikamet etmektedir. "Vatandaşlık görevimi yerine getiriyorum" yanıtını verenler ise çoğunlukla (%6,5) Şerefiye mahallesinde oturmaktadırlar. Öte taraftan, yapmış olduğumuz araştırma neticesinde seçimlere katılmadığını belirten toplam 82 kişi "seçimlere katılmamanızın en önemli sebebi nedir?" sorusuna 20 kişi "beni temsil edecek aday bulamadım", 15 kişi "özgür irademi yansıtamamam", 13 kişi ise hem "ilgisizlik" hem de "seçim sisteminin adaletsizliği" yanıtını vermişlerdir. En fazla "beni temsil edecek aday bulamadım" yanıtını veren 4 kişi (%20) "Şabaniye", 3 kişi (%15) "Selimbey" mahallelerinde ikamet etmektedirler.

Van ili kent merkezinde temsil vasfına sahip 500 örneklemden "sizi temsil ettiğine inandığınız parti/kışı kim/hangisi olabilir?" sorusuna en fazla 196 kışı ile AK Parti/Recep Tayip Erdoğan cevabı verilirken 88 kışı BDP/Selahattin Demirtaş, 63 kışı BDP/PKK/Abdullah Öcalan yanıtını vermiştir. AK Parti yanıtını verenlerin çoğunlukla "Akköprü" (%7,7 ile 15 kışı), "İskele" (%6,6 ile 13 kışı), "Şerefiye" (%6,6 ile 13 kışı), "Abdurrahman Gazi" (%5,6 ile 11 kışı) mahallelerinde ikamet ettikleri görülür. Barış ve Demokrasi Partisi cevabını verenlerin yoğunluklu olarak "Hacıbekir" (%11,4 ile 10 kışı), "Yeni Mahalle" (%8 ile 7 kışı), "İskele" (%6,8 ile 6 kışı), "Karşıyaka" (%6,8 ile 6 kışı) mahallelerinde ikamet ettikleri verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır. BDP/PKK/Abdullah Öcalan yanıtını verenlerin ise daha çok "Hacıbekir" (%19 ile 12 kışı), "Abdurrahman Gazi" (%9,5 ile 6 kışı), "Karşıyaka" (%6,3 ile 4 kışı), "Yeni Mahalle" (%6,3 ile 4 kışı), "Şerefiye" (%6,3 ile 4 kışı) mahallerinde ikamet ettikleri görülmektedir. Bu veriler, Van'da siyasal temsil anlayışının ikamet edilen mahallere göre değiştiğini göstermektedir.

Yine ankete katılan toplam 500 örneklemden "sizi temsil ettiğini düşündüğünüz adayın hangi özelliğinden etkilendiniz?" sorusuna Weber'in otorite

tiplerinden olan karizmatik liderin özelliklerinden en fazla (%35,2'lik oranla) 176 kişi "samimi ve güvenilir olması", (%13,4 ile) 67 kişi "projeler ve vaatler" (ya da ikna etme kabiliyeti) ve (%7,8 ile) 39 kişi "konuşma yeteneği" yanıtını vermişlerdir. Bu veriler, Van'da cari siyasal temsil anlayışında, "karizmatik" lider tipinin ön plana çıktığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan toplam 500 kişiden "siyasal anlamda temsil edildiğinize inanıyor musunuz?" sorusuna en fazla %54,8'lik oranla %274 kişi "hayır", %45,2'lik oranla 226 kişi "evet" yanıtını vermiştir. Keza, eğitim düzeyi yükseldikçe, siyaseten temsil edilmişlik inancı azalırken, bu düzey düştükçe mezkur inancın artması, Van'a özgür bir siyasal temsil anlayışı olsa gerektir. Nitekim siyasal anlamda temsil edildiğine inanan öğrenim düzeyi %25 ile 1 kişi "doktora", % %33,3 ile 12 kişi "yüksek lisans", %50,9 ile 57 kişi "lisans", %52,6 ile 30 kişi "Önlisans", %39,4 ile 56 kişi "orta öğretim (lise)", % 42,1 ile 32 kişi "ilköğretim", %50 ile 22 kişi "okuryazar" oldukları görülürken son olarak %55,2 ile 16 kişinin ise okuryazar olmadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan toplam 500 kişiden "oy kullanırken sizin için en çok ne ön plandadır?" sorusuna en fazla (%34 ile) 170 kişi "ideoloji" yanıtını verirken (%23,8 ile) 119 kişi "parti" ve (%22,4 ile) 112 kişi "parti başkanı" cevabını vermiştir. Ankete katılanların vermiş oldukları yanıtlara göre Van halkı seçimlere giderken oy kullandığında kendileri için en fazla ideolojinin etkili olduğunu belirtmişleridir. Bu yanıtı verenlerin genellikle öğrenim düzeyi yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim ideoloji yanıtını verenlerin en az (%20,7 ile) 6 kişinin okuryazar olmadığı anlaşılırken, bu yanıtı verenlerin en fazla (%52,7 ile) 59 kişinin öğrenim düzeyi "lisans" olduğu sonucu çıkmıştır. Yine ideoloji yanıtını verenlerin öğrenim düzeyi %22,7 ile 10 kişinin "okuryazar" olduğu ankete yansıtılmışken %33,3 ile 12 kişinin öğrenim düzeyi "yüksek lisans" olduğu görülmektedir.

"Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görüyor musunuz?" sorusuna temsil vasfını haiz 500 kişiden en fazla (%53,4 ile) 267 kişi "hayır", (%32,8'lik oranla) 164 kişi "evet" yanıtını vermiştir. Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görmeyenlerin yüzdeler dilimleri göz önünde tutulduğunda, yoğunluklu olarak öğrenim düzeylerinin "yüksek lisans" (toplam 36 kişiden %77,8 ile 28 kişi) ve "doktora" (toplam 4 kişiden %75 ile 3 kişi) olduğu görülür. Öte taraftan Abdullah Öcalan'ı Kürt halkının lideri olarak görenlerin çoğunlukla öğrenim düzeyi "ilköğretim" (toplam 76 kişiden %51,3 ile 39 kişi) ve "orta öğretim" (toplam 142 kişiden %38,7 ile 55 kişi) olduğu görülür. Bu sonuç, eğitim düzeyi yükseldikçe kişi kültürünün etkisini kaybedeceği varsayımını destekler niteliktedir.

“Oy verirken tercih yapmanızda en çok ne etkili oluyor?” sorusuna (%31 ile) 155 kişi “din” cevabını verirken, (%19,8 ile) 99 kişi “aile”, (%10,2 ile) 51 kişi “etnisite” cevabını vermişlerdir. “Din” yanıtını verenler, “18-25” yaş aralığı (toplam 149 kişiden %23,5 ile 35 kişi), “25-30” yaş aralığı (toplam 134 kişiden %30,6 ile 41 kişi) “30-39” yaş aralığı (125 kişiden % 40 ile 50 kişi), “50-59” yaş aralığı (22 kişiden %36,4 ile 8 kişi), “60 yaş ve üzeri” (14 kişiden %35,7 ile 5 kişi) olanlardan oluşmaktadır. “Oy kullanırken sizin için en çok ne ön plandadır?” sorusuna ankete katılanların (%34 ile) 170 kişi “ideoloji” yanıtını vermişken (%23,8 ile) 119 kişi “parti”, (%22,4 ile) 112 kişi “parti başkanı” cevabını vermiştir. “İdeoloji” cevabını ankete yansıtanların yoğunluklu olarak gençlerden oluştuğu görülmektedir. Nitekim “ideoloji” diyenlerin çoğunlukla “18-25” yaş aralığı (toplam 149 kişiden %33,6 ile 50 kişi), “25-30” yaş aralığı (134 kişiden %34,3 ile 46 kişi), “30-39” yaş aralığı (125 kişiden %36,0 ile 45 kişi), “40-49” yaş aralığı (56 kişi ile % 32,1 ile 18 kişi), olanlardan oluşurken, “parti” yanıtı verenlerin ise 50 yaş ve üzeri kişilerden yani “50-59” yaş aralığı (toplam 22 kişiden %40,9 ile 9 kişi), “60 ve üzeri” (14 kişiden %50 ile 7 kişi) olduğu dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Van özelinde siyasal temsilin, sosyal temsil ile birlikte ele alınması gerektiğini belirtmek gerekir. Çünkü sosyal temsil, sembolik bir temsili de içermektedir. Bu sembolik temsil, en genel anlamda iki başlıklı bir yol izlemektedir. Din sembolizmini AK Parti temsil etmekteyken, milliyetçi sembolizmin işaretleri BDP’de görülmektedir. Sembolik temsillerin gündelik yaşama tahvili, sosyal temsilin meşruiyet sınırlarını çizmekte ve içeriğini doldurabilmektedir. Sosyal temsilin, demokratik sistemlerdeki yansıması da siyasal katılım ve bunun beraberinde getirdiği siyasal temsil olduğu için, Van özelinde siyasal temsilin, hem sosyal hem de sembolik bir anlamının da olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular ışığında şu sonuçlara varmak mümkün gözükmemektedir:

- Gençlerin siyasal temsil algıları yaşlılara oranla olumsuzdur; yani gençler siyaseten yeterli düzeyde temsil edilmediklerine inanmaktadırlar.

- Eğitim düzeyinin yüksekliği, siyasal temsil anlayışının ideolojikleştirilmesi üzerinde oldukça etkili hatta belirleyicidir.

- Siyasal modernleşme teorileriyle uyumlu bir şekilde, siyasal liderlerin sahip olduğu özelliklerin, karizmatik lider türüyle paralellik göstermesi/örtüşmesi, şehir halkının temsil anlayışı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

- Kadınların siyasi temsil anlayışının, erkeklere oranla daha çok dindar/İslamcı ve muhafazakâr olduğu görülmektedir.

- Van ili kent merkezinde yaşayan yoksul bireyler kendilerini her ne kadar daha çok dindar/İslamcı, sosyalist ve muhafazakâr olarak tanımlasalar da ekseriyetle milliyetçi ve sosyalist yönleriyle bilinen BDP'nin/PKK'nın/Abdullah Öcalan'ın kendilerini temsil ettiğini düşünmektedirler.

- Şehir dışından Van'a göç edenlerle diğerleri (aslen Vanlı olanlar) arasında temsil anlayışında önemli farklılıklar görülmektedir.

- Anadilinin Kürtçe ve Zazaca olduğunu ifade edenlerin, diğerlerine nazaran, gerçek anlamda kendilerini temsil eden bir siyasal partinin olmadığına inandıkları söylenebilir.

- Dünya görüşünün (dini inancın, felsefi görüşün, yaşam tarzının) bireyler üzerinde göstermiş olduğu etki, siyasal temsil anlayışının şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

- İkamet edilen mahallenin, siyasal temsil ve tercih anlayışları üzerinde oldukça belirleyici olduğu görülmektedir.

- Mevcut siyasal parti, lider ve temsilcilerin bireylerin temsil algılarında önemli bir karşılığının olmadığı söylenebilir.

Son Not:

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin BAL - Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı, İşletme Fakültesi Dekan Yardımcısı.

Yrd. Doç. Dr. Selahaddin BAKAN - İnönü Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

Arş. Gör. Yunus KOÇ - Muş Alparslan Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

KAYNAKÇA

- BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI GÜVENLİK ve STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (BÜSAM) (2009). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden En Fazla Göç Almış Olan İllerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Araştırması: Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri*. Proje Raporu, Aralık. İstanbul.
- BİLGİÇ, M. & AKYÜREK, S. (2009). *Güneydoğu Sorununun Sosyolojik Analizi*, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), Temmuz. Ankara.
- BOGDANOR, V. (2003). *Blackwell'in Siyaset Bilimi Ansiklopedisi II (L-Z)*. Çev. Erhan Yükselci, Sema Yükselci, Bülent Peker. Ankara: Ümit yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2004). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- DAMLAPINAR, Z. & BALCI, Ş. (2005). "Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması", ss. 58-79. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- DOĞAN, A. & GÖKER, G. (2010). "Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Ekim, ss. 159-187.
- ERKAN, R. & BAĞLI, M. (2005). "Diyarbakır'da Seçmen Davranışı ve Seçmen Davranışının Oluşmasında Yerel Medyanın Rolü", ss. 181-196. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- GALLIE, W. B. (1955). "Essentially Contested Concepts". *Proceedings of the Aristotelian Society, 1955*, p. 167-198, Zikreden, Birch, a.g.e., p. 8.
- GÜZEL, M. (2001). "Estetik Aklın Oluşumu: Yücenin Temsili Sorunu ve Siyasalın Eklenişi". *Tezkire, Düşünce, Siyaset, Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 21, Haziran/ Temmuz, ss. 27-36.
- GÜLTEKİN, İ. (2006). *Temsilde Adalet ilkesi Bakımından Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Osman Paşa Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Tokat.
- HEYWOOD, A. (2007). *Siyaset*, Çev. Bekir Berat Özipek, Bican Şahin, Zeynep Kopuzlu. Ankara: Adres Yayınları.
- HOLDEN, B. (2007). *Liberal Demokrasiyi Anlamak*. Çev: Hüseyin Bal. Ankara: Liberte Yayınları.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KOÇ, Y. & PALABIYIK, A. (2012). "Üniversite Gençliğinin Toplumsal ve Siyasal Sorunlara Bakışı: Muş Alparslan Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi Öğrencileri Örneği". *ESOSDER*, Kış-2012, Cilt: 11, Sayı: 39, ss. 322-346.
- LACLAU, E. (2003). *Evensellik, Kimlik ve Özgürleşme*. Çev. Ertuğrul Başer. 2. Baskı. İstanbul: Birikim Yayınları.

- MILLER, D. (1995). *Blackwell'in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi II (K-Z)*. Çev. Bülent Peker, Nevzat Kıraç. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- OKYAR, O. (2010). *Van İli'nde PKK Sempatisini Etkileyen Faktörler*. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Danışman: İsmail Dinçer Güneş, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- ÖRS, B. (2006). "Siyasal Temsil". İ.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No: 35, ss. 1-22.
- ÖRS, B. (1997). "Siyasal Temsil ve Demokrasi". İktisat Dergisi, Sayı 374. ss. 24-34.
- ÖZYURT, C. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları: Yerel Seçimleri, Balıkesir Örneği". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 33, ss. 289-320.
- SİYASET ve SOSYAL ARAŞTIRMA MERKEZİ (SAMER) (2013). Kürt Sorunu ve Demokrasi Paketine İlişkin Tutum ve Beklentiler. Ekim.
- SARTORI, G. (1996). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*. Çev: Tunçer Karamustafaoğlu, Mehmet Turhan. Ankara: Yetkin Yayınları.
- TOURAINÉ, A. (1997). *Demokrasi Nedir?* 1. Baskı. Çev: Olcay Kunal. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TÜRKÖNE, M. (2003). *Siyaset*. Ankara: Lotus Yayınevi.